

SKUPŠTINA CRNE GORE

Gospodin Ranko Krivokapić, predsjednik Skupštine

Podgorica, 27.05.2011.

Predmet: Inicijativa za ustanovljenje Dana sjećanja za žrtve deportacije izbjeglica
1992. godine

Poštovani gospodine Krivokapiću,

u prilogu Vam dostavljamo Inicijativu da se 27. maj proglasi Danom sjećanja na žrtve deportacije izbjeglica 1992. godine iz Crne Gore.

Danas smo ovu inicijativu dostavili i svim šefovima poslaničkih klubova.

Imajući u vidu značaj Inicijative i dosadašnje principijelne stavove Socijal-demokratske partije o ovom zločinu, nadamo se da ćete je blagovremeno staviti na dnevni red Skupštine, kako bi se naredne godine, 20. godišnjica zločina obilježila Danom sjećanja.

S poštovanjem,

Tea Gorjanc-Prelević, izvršna direktorka NVO "Akcija za ljudska prava"

Daliborka Uljarević, izvršna direktorka NVO "Centar za građansko obrazovanje"

Aleksandar Zeković, istraživač kršenja ljudskih prava

INICIJATIVA

Pozivajući se na međunarodna načela ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava, i posebno na Rezoluciju Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 60/147 „Osnovna načela o pravu na pravni lijek i reparacije za žrtve teških kršenja međunarodnog prava i ozbiljnih povreda međunarodnog humanitarnog prava“,

Imajući u vidu nadležnost Skupštine Crne Gore da donosi propise i opšte akte (odluke, zaključke, rezolucije, deklaracije i preporuke) na osnovu člana 82, st. 1, tač. 3 Ustava Crne Gore,

predlažemo da Skupština Crne Gore donese rezoluciju kojom će 27. maj proglasiti Danom sjećanja na žrtve deportacije izbjeglica 1992. godine.

O b r a z l o ž e n j e

U maju i junu 1992. godine, najmanje 66 izbjeglica bošnjačke nacionalnosti (muslimana) iz Bosne i Hercegovine nezakonito je uhapšeno na teritoriji Crne Gore, a zatim isporučeno njima neprijateljskoj vojsci bosanskih Srba u Bosni i Hercegovini. Samo 12 osoba deportovanih iz Crne Gore uspjelo je da preživi.

Izbjegllice lišene slobode su, po pravilu, dovedene u Centar bezbjednosti Herceg-Novi, koji je služio kao sabirni centar, odakle su organizovano 25. maja i 27. maja autobusima transportovani u koncentracioni logor u Foču,¹ odnosno na neutvrđenu lokaciju u istočnoj Bosni i Hercegovini (Republici Srpskoj). Svi deportovani 27. Maja 1992. ubijeni su istog dana na do danas neutvrđenoj lokaciji. Još uvijek nijesu pronađeni posmrtni ostaci svih žrtava. Ostale izbjegllice hapšene su u Baru, Podgorici ili u području blizu granice sa Bosnom i Hercegovinom takođe krajem maja 1992. godine i deportovani pojedinačno u logor u Foči, odnosno na drugu nepoznatu lokaciju u Bosni i Hercegovini gdje im se gubi svaki trag.

Dana 27. maja 2010. godine, nevladine organizacije obilježile su osamnaestu godišnjicu zločina deportacije memorijalnim skupom održanim ispred zgrade Centra bezbjednosti Herceg-Novi. Organizatori skupa su zajedno sa predstavnicima udruženja porodica žrtava deportacije ponovili inicijativu da se u Crnoj Gori proglasi Dan sjećanja na žrtve deportacije i podigne spomenik upravo na mjestu odakle su žrtve deportovane.

¹ Ovu činjenicu, pored Osnovnog suda u Podgorici, pravosnažno je utvrdio i Haški tribunal u presudi u predmetu br. IT-97-25-T, Tužilac protiv Milorada Krnojelca.

Rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 60/147, pod nazivom „Osnovna načela o pravu na pravni lijek i reparacije za žrtve teških kršenja međunarodnog prava i ozbiljnih povreda međunarodnog humanitarnog prava“, glava IX, tačka 22, propisano je da reparacije za žrtve uključuju i mjere satisfakcije, među kojima su i “komemoracija i odavanje počasti žrtvama”.

Rezolucija Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 60/147 je, takođe, kao mjeru garancije protiv ponavljanja kršenja međunarodnog humanitarnog prava i prava ljudskih prava, predviđa „kontinuirano obrazovanje o ljudskim pravima i međunarodnom humanitarnom pravu za sve društvene sektore, obuku zvaničnika u pravosuđu kao i vojnih i policijskih snaga“.

Vlada Crne Gore donijela je odluku 25. decembra 2008. o sudskom poravnanju sa porodicama žrtava i preživjelim žrtvama deportacije 1992. godine. Na ovaj način, Crna Gora je prihvatila činjenicu da se zločin dogodio i da su žrtve stvarne. Činjenica da pravosuđe tek treba da utvrdi individualnu krivičnu odgovornost za taj zločin nema uticaja na odavanje počasti žrtvama koje su nesporne.

Zvanično proglašen Dan sjećanja na žrtve ovog zločina služio bi kao trajno podsjećanje da se bilo kakve istorijske i političke okolnosti ne smiju ispriječiti nasljeđu crnogorskog čojstva i poštovanju međunarodnog prava ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava. Crna Gora bi tako trajno iskazala žaljenje zbog ovog zločina kako porodicama stradalih žrtava, tako i svim svojim sadašnjim i budućim građanima, bošnjačkom narodu i svom civilizovanom svijetu.